HIDDEN DIMENSIONS

PROJEKT ZÁRÓKONFERENCIA

"nem vagyunk a köztudatban"
Az inklúzió rejtett dimenziói az ifjúsági szektorban

Erasmus+

EGYÜTT HATÓ
KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ EGYESÜLET

"NEM VAGYUNK A KÖZTUDATBAN"

HIDDEN DIMENSIONS KONFERENCIA

AZ INKLÚZIÓ REJTETT DIMENZIÓI AZ IFJÚSÁGI SZEKTORBAN

2023. augusztus 28-án az Együttható Egyesület konferenciát szervez a Hidden Dimensions projekt záróeseményeként.

Az egész napos konferencián tapasztalati szakértők, és ifjúsági, szociális, pedagógiai területről érkező szakemberek tartanak előadásokat, workshopokat, akiknek munkássága elősegíti a komplex támogatási szükségletű fiatalok társadalmi integrációját. Kiemelt témáink az ifjúsági szolgáltatások szerepe az integrációban és az ifjúsági programok hozzáférhetőségét befolyásoló tényezők, társadalmi sokszínűség és értelmileg akadályozott emberek integrációja, mozgáskorlátozott személyek inklúzióval kapcsolatos tapasztalatai, személyi asszisztencia szerepe a társadalmi részvételben, hozzáférhető drogprevenció, inkluzív színház. A konferencián való részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött, amit a következő Google form kitöltésével tehetnek meg: https://forms.gle/kohgPAKdscPQ4gj38

EGYÜTT HATÓ
KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ EGYESÜLET

"NEM VAGYUNK A KÖZTUDATBAN"

HIDDEN DIMENSIONS KONFERENCIA

AZ INKLÚZIÓ REJTETT DIMENZIÓI AZ IFJÚSÁGI SZEKTORBAN

Az absztrakt kötet tartalma:

- **A konferencia programja, 4-5. oldal**
- **Előadók bemutatkozásai és előadások tartalma, 6-36. oldal**
- **Introduction of the lecturers and their presentations, page 37-67.**

HAMVAS TEREM - DÉLELŐTTI PROGRAM

9:30 – 10:00 **REGISZTRÁCIÓ**

10:00 –10:20 **Szentpétery Elemér**– elnök - Együttható Egyesület, Köszöntő

10:20 – 10:30 **Pável Luca**–csoportvezető helyettes, inclusion officer–Tempus Közalapítvány, Erasmus+ ifjúsági csoport, Köszöntő

10:30-11:00 **Dr. Gruiz Katalin** - elnök –Down Alapítvány

Előadás: Ifjúság és másság

11:00-11:30 **KÁVÉSZÜNET**

11:30-12:00 **Dr. Vissi Tímea** – Semmelweis Egyetem Pető András Kar,

Előadás: Hozzáférés és részvétel a mindennapi élethelyzetekben: norvég és magyar nemzetiségű cerebrális parézissel élő fiatal felnőttek tapasztalatainak és véleményének összehasonlító elemzése

12:00-12:40 **Szentpétery-Nagy Melinda** – szakmai vezető- Együttható Egyesület, doktorandusz ELTE NDI

Előadás: Hidden Dimensions kutatás – Az inklúzió rejtett dimenziói az ifjúsági szektorban

12:40-13:45 **EBÉD – ÁTRIUM TEREM**

EGYÜTT HATÓ
KÖZÖSSÉGÉPÍTŐ EGYESÜLET

TEREM 1. HAMVAS TEREM

13:45 -14:10 Csángó Dániel – társalapító, participatív egyetemi oktató **-** Freekey, *Előadás*: Személyi asszisztencia, az önrendelkezés kulcsa

14:10 – 14: 35 Bakonyvári L. Ágnes – színházi nevelési szakember, művészeti vezető, AppArt Egyesület - MáSzínház, *Előadás:* A MáSzínház inkluzív előadásai és művészetpedagógiai foglalkozásai

14:35-15:00 KÁVÉSZÜNET

15:00 – 15: 30 Kiss Katalin – elnök, tréningcsapat vezető, Szemléletváltó Egyesület, **Prekop Henrietta**- tréner, Szemléletváltó Egyesület, Workshop: Avatar, karakterépítő játék

15:30-16:00 Vencel Tímea – gyógypedagógus, Gyermekkultúra mesterszak hallgató, *Előadás*: "Kreatív program: Az én filmem, mint fejlesztő módszer az autizmus spektrumzavarral élő serdülők életében"

16:00– 16:30 Kalocsai Adrienn - mesteroktató, Veszprémi Érseki Főiskola, **Lukács Fülöp Luca** – gyógypedagógus, Gyógyegér Fejlesztőműhely, *Előadás:* Komplex fejlesztési programcsomag figyelem – és aktivitás zavarral élőgyermekek és környezetük számára

17:00 PROGRAMZÁRÁS

TEREM 2. NAPRAFORGÓ TEREM

13:45 -14:10 Maczó József – kuratóriumi elnök, drogprevenciós szakember, Támaszpont MOPKA *Előadás*: Te döntesz! drogprevenciós színházi nevelési program

14:10 – 14: 35 Vadasné Tóth Mária – elnök, AURA Autistákat Támogató Közhasznú Egyesület, *Előadás:* „…. Ha messzire akarsz eljutni, menjetek együtt" Egy jó gyakorlat az inklúzióért: az Aura Egyesület első 20 éve az autista fiatalok és családjuk szolgálatában.

14:35-15:00 KÁVÉSZÜNET

15:00- 15:30 Papp Eszter– project koordinátor, Here we are csoport, *Előadás:* Hangformázó gépírás - Írótolmácsolás, hallássérült személyek kommunikációs támogatása

15:30-16:00 Patkó Linda – tapasztalati szakértő, Here we are csoport, *Workshop*: Hangformázó gépírás – akadálymentes csapatépítés

Szentpétery Elemér: Köszöntő, Együttható Egyesület bemutatkozása **E-mail:** info@egyutthato.eu **WEB:** egyutthato.eu

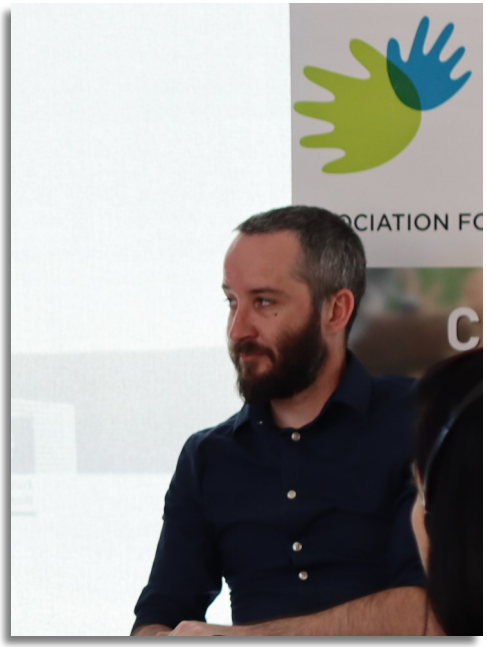

A 2011-ben alakult Együttható Egyesület alapító tagja és elnöke. Szociálpolitikát hallgatott a Debreceni Egyetemen, majd a Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos Szövetségének volt nemzetközi programkoordinátora. Ezt követően számos civil szervezettnél dolgozott projektmenedzserként, nemzetközi programkoordinátorként és képzőként, többek között a Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítványnál. Az egyesület alakulását követően az első közös projektek itt valósultak meg, amelyek vegyes képességű fiatalok együttműködését, önszerveződését kívánták elősegíteni, ilyen volt például a Válts teret, és a Point of view projekt, amelyekből először kinőtt a Fair play társulat, majd a Here we are csoport.

Ezekről a programokról bővebb információ itt található:

https://valtsteret.blog.hu/

http://pointofview-nezopont.blogspot.com/

A 2010-11-es alakulás óta szervezetünk közösen dolgozott komplex támogatási szükségletű fiatalokkal a fiatalokért. A Here we are informális csoport támogatása mellett, több díjazott nemzetközi projektet valósítottunk meg, amelyek célja többek között a komplex támogatási szükségletű fiatalok mobilitásának elősegítése, a sztereotípiák csökkentése, az önálló életvitel mozgalom tevékenységének megismertetése, az autonóm döntéshozatal és az érdekérvényesítő képességek alakulásának támogatása, az inklúzió elősegítése és ifjúsági szakemberek szemléletformálása az inkluzív programokért.

Ilyen projektek voltak –a teljesség igánye nélkül felsorolva- a Live & learn, Breaking stereotypes I-II, a Change your attitude I-II, a Here we are, a Still here, az Art abilities, a Moonwalk, a Paint it blue, a Képességrobbanás, és az ezen konferencián bemutatásra kerülő Hangformázó gépírás és Hidden Dimensions.

A Breaking Stereotypes projektek célja volt a társadalmi integráció elősegítése nem formális tanuláson alapuló eszközökkel. Az első projektben 30-ból 13 fő volt fogyatékossággal élő fiatal. További cél volt, hogy a projekben résztvevők átfogó képet szerezzenek a fogyatékossággal élő személyek helyzetéről a történelem során, illetve a jelenlegi társadalmakban, a velük kapcsolatos sztereotípiákról.

Bővebb információ a projektről: https://egyutthato.eu/breaking2/

A Here We Are informális csoport projektje a fogyatékossággal élő fiatalok jelenlétét, láthatóságát hivatott elősegíteni. A projektben a résztvevő fiatalok olyan eseményeket szerveztek, amelyek az érdekérvényesítő képességüket és társadalomban való láthatóságukat növelte. A nemzetközi projektben számos mobilitás tudott megvalósulni, így a komplex támogatási szükségletű fiatalok több alkalommal tudtak külföldi utazáson is részt venni.

Bővebb információ a Here we are csoportról: https://hereweare.hu/

A projektek Eurodesk Awards díjat kaptak „Solidarity Action" kategóriában.

Szentpétery-Nagy Melinda: Hidden Dimensions kutatás – Az inklúzió rejtett dimenziói az ifjúsági szektorban

E-mail: info@egyutthato.eu **WEB:** egyutthato.eu

2007-ben szociális munkásként szerzett diplomát, majd családsegítő szolgálatnál dolgozott foglalkozási rehabilitációban tartós munkanélküli és megváltozott munkaképességű személyekkel. Jelenleg az ELTE NDI gyógypedagógia program hallgatója, korábban emberi erőforrástanácsadó, pedagógia szakos bölcsész, rehabilitációs mentor, szocioterapeuta képesítéseket szerzett. 2008-tól a Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány Foglalkozási rehabilitációs szolgálatánál munkatanácsadóként, majd szakmai vezetőként dolgozott, továbbá részt vett az alapítvány ifjúsági és/vagy attitűdformáló programjainak szervezésében elsősorban képzői szerepben. 2012-óta az alapítvány által szervezett Támogató szolgálati képzésekben képzőként működik közre, elsősorban személyi segítők önismereti munkáját, segítő kompetenciáinak fejlődését támogatja. A Együttható Egyesület alapító tagja, ahol elsősorban szakmai meglátásaival és kutatási tevékenységekkel fejleszti az egyesület munkáját. Az egyesület 2014-ben nyitott tanodát Gyöngyösön, először a Zöld Hullám Egyesülettel együttműködésben, majd 2015-től fenntartója az intézménynek. Azóta a HatásPont Tanoda szakmai vezetője, ahol tanár-mentor és szociális munkás szerepe mellett vezetői feladatokat lát el. Az intézmény hátrányos helyzetű és/vagy BTMN, SNI tanulók tanulástámogató munkáját végzi, illetve a helyi — elsősorban a szegregátumokban élő - családokat szociális munkával segíti. Egy 9 éves autista kislány édesanyja.

A Hidden Dimension Erasmus+ stratégiai projekt egy korábbi kutatási projektünk—"Moonwalk"– tapasztalatai alapján született meg. A kutatásban résztvevő fiatalok véleménye és a bevont fogyatékosság területén jártas szakemberek véleménye alapján megállapítottuk, hogy a komplex támogatási szükségletű fiatalokhoz nem ér el a nemzetközi ifjúsági munka. Így a Hidden dimensions projektben egy vegyes módszerű kutatással akartuk feltárni az ifjúsági szektor, azon belül az Erasmus+ ifjúság pályázóinak tapasztalatait, nézeteit a fogyatékossággal élő fiatalok bevonásával kapcsolatban. A kutatás három országban zajlott, a konferencia során a magyarországi vizsgálati eredmények egy szeletére fogunk koncentrálni. A kutatás három szakasza a következő volt:

- Felmérés Erasmus+ ifjúság 2017-2020 időszakában pályázók körében, online kérdőívvel, önkéntes, véletlenszerű kitöltés alapján, reprezentatív felmérés az időszakra vonatkozóan
- Online egyéni interjúk és fókuszcsoportok 18 pályázó, megvalósító részvételével, amelyek célja volt a pályázói attitűdök és személyes attitűdök felmérése és azok kapcsolatának elemzése a komplex támogatási szükségletű fiatalok inklúziójával.
- Dokumentum elemzés: Online elérhető szervezeti dokumentumok és közösségi média felületek elemzése, az interjúkban részt vett személyek szervezetei esetében. A részkutatás célja a szervezetek inkluzív kommunikációjának vizsgálata.

A kutatás egyértelműen megállapítja, hogy a komplex támogatási szükségletű fiatalok bevonásának mértéke alacsony, amelynek hátterében a következő okok állnak:

- Szervezetek önfenntartási nehézségei és ebből következően kapacitáshiány
- Helyi dimenzió hiánya, és a szervezetek nemzetközi ifjúsági munkára való fókusza, amely kizárja az angol nyelvtudással nemrendelkezők jelentős részét, egyúttal oka is annak, hogy nem kerülnek kapcsolatba komplex támogatási szükségletű fiatalokkal. Helyi szinten nincs program, amibe be tudják vonni őket, nem keresik őket, a nemzetközi szint pedig második lépcső lehetne.

- Komplex támogatási szükségletű fiatalok bevonásával szemben negatív attitűd, amely a fiatalok állapotát olyan problémaként érzékeli, ami további kapacitásokat—és nem létező kapacitásokat- von el a szervezettől.
- Felkészültség hiánya, amelyet az is jelez, hogy a fogyatékos személyekkel kapcsolatos tudások, és az állapotukkal kapcsolatos feltételezett nehézségeket jobbára ismerőseik tapasztalatai alapján vélelmezik. A fogyatékoság, mint állapot teherként, veszteségként, folyamatos gondoskodást igénylő jelenségként van a fejükben.
- Személyes tapasztalatok hiányában úgy vélik, hogy az érintett fiatalok, ha léteznek is, nem láthatók, így ha maguktól nem jelentkeznek, akkor nem gondolják, hogy erőfeszítéseket kell tenniük az inklúzió irányába—erre utal a kommunikációt feltáró dokumentum elemzés is- , mivel a fogyatékossággal élő fiatalok nem a célcsoportjuk. Ezzel kapcsolatos az a szemlélet is, hogy fogyatékossággal élő fiatalt csak szakember tud megfelelően támogatni, aki képes az érintett szükségleteinek felmérésére, ugyanakkor kevéssé jelenik meg a fogyatékos személy saját maga szükségleteinek kompetens kifejezőjeként.
- Jó és rossz tapasztalataik komplex támogatási szükségletű fiatalok esetében vélhetően befolyásolják a jövőben bevonási hajlandóságot. A nem látható fogyatékosságok esetében pl. pszichoszociális fogyatékosság, értelmi akadályozottság, autizmus, inkább elzárkóznak, míg nyitottabbak a mozgáskorlátozott személyek felé, mivel úgy vélik, hogy mozgáskorlátozottság esetén az értelmi képességek deficitje nem áll fenn, ami miatt kedvezőbb kooperációra számítanak. A kedvezőbb együttműködés alatt a kisebb kapacitásigényt értik, nem a fizikai támogatásra gondolnak, hanem elsősorban az ifjúsági csoportba történő könnyebb integrációra.

Pável Luca Sára: Köszöntő—Erasmus+ ifjúság és az inklúzió

Több, mint tíz éve munkatársa a nemzetközi ifjúsági projekteket támogató Nemzeti Ügynökségnek, amely jelenleg a Tempus Közalapítvány része. A ügynökségnél gyakornokként kezdte munkáját. 2018 óta a transznacionális képzési, együttműködési és hálózatépítési tevékenységek koordinátora és 2022 óta az Erasmus+ Ifjúsági csoport helyettes vezetője is.

Diplomáit kommunikáció és média tudományból, üzlet és menedzsment és vezetés tudományból szerezte a BME-n, majd az ELTE-én.

Kiemelten foglalkozik a társadalmi befogadással, és iránymutatást tud adni hátrányos helyzetű fiatalokat bevonó projektek tervezéséhez.

Köszöntőjében bemutatja az Erasmus + ifjúság programot, és azokat a lehetőségeket, amelyek hozzájárulnak inkluzív vagy inklúziót elősegítő projektek megvalósulásához.

Elérhetőségei: **luca.pavel@tpf.hu**

06 1 237 1300 - 322-es mellék

Bakonyvári L. Ágnes - A MáSzínház inkluzív előadásai és művészetpedagógiai foglalkozásai

E-mail: b.agnes@mas-zinhaz.hu **WEB:** www.mas-zinhaz.hu

Az előadó bemutatkozása:

A 18 éve működő, inkluzív színházi előadásokat bemutató MáSzínház egyik alapítója, művészeti vezetője, színházi nevelési szakember, drámapedagógus. Az értelmileg akadályozott és autizmus spektrumzavarral élő gyerekekkel és fiatal felnőttekkel való közös munka szülte tapasztalatok juttatták arra a következtetésre, hogy az együttnevelés minél korábbi megkezdése jelentős hatással bír a társadalom egésze számára.

A MáSzínház független színházi előadóművészeti szervezetként inkluzív színházi előadásokat hoz létre, melyben neurotipikus és neurodiverz színészek játszanak együtt.

Képességfejlesztő foglalkozásainak egy része szintén az inklúzió jegyében zajlik: tipikus és atipikus fejlődésmenetű fiatal felnőttek számára inkluzív színjátszó csoportot és kórust, míg a 8-11 és 12-16 éves korú gyerekek számára inkluzív játszóházat működtet, ahol a drámapedagógiai módszertana segítségével valósul meg a közös játék, alkotás.

A MáSzínházban 2005 óta folyó pedagógiai és művészeti munka alapvetése az, hogy értelmi akadályozottsággal élő tagjait nem tekinti sajnálatra méltó embereknek. Sokkal inkább olyan egyénekként kezeli őket, akiknek megvannak a saját adottságaik és személyiségük – ahogy másoknak, orvostudományi szempontból ép embereknek is. Ezek közül egy tulajdonság csupán a fogyatékosságuk.

Az inkluzív színházi előadások egyre inkább ezt a szemléletet voltak hivatottak közvetíteni a nézők felé. Nézőiktől nem várják azt a képtelen hozzáállást, hogy egy előadás befogadása során eltekintsenek a játszók egy részének állapotától. A téma kiválasztása és a dramaturgiai munka során megtalálják azokat a karaktereket, szerepeket, ahol fogyatékossággal élő játszók szerepvállalása adekvát, sérültségük ténye a karakter részévé válik.

A nézők az eddig megszokott, segítségre szoruló, hátrányos helyzetű „fogyatékos" helyett magas státuszú, kiemelt helyzetben lévő, alkotó művésszel találkoznak az előadások során.

Az előadások egy részében maga az alkotói folyamat is inkluzív: a játszók saját történeteiket szőve az előadás szövegébe, azt alakítva, formálva hozzák létre magát a történetet, a szövegkönyvet és végül az előadást. A partnerség nemcsak a színpadon, hanem azon kívül is elvárt és követendő minta. Kollégák dolgoznak együtt a közös célért, mindenki ugyanakkora felelősséggel tartozva saját munkája, jelenléte és kollégái felé egyaránt. Az azonos mértékű felelősségvállalás a munka ugyanolyan mértékű díjazását is jelenti, sérült és ép alkotó bérezése egyforma.

A művészetpedagógiai foglalkozások több, mint 1,5 évtizedes tapasztalata egyértelműsítette, mennyire fontos az inkluzív nevelést minél fiatalabb életkorban elkezdeni, hiszen a gyerekek gondolkodásmódja még nem sztereotipikus, az elfogadás és a különbözőség iránti nyitottság erős. Heti rendszerességű, jelenleg 12 féle művészetpedagógiai csoportfoglalkozásaik egy részébe egyre növekvő létszámú, a többségi társadalmat képviselő, gyerek-középiskolás-és egyetemista korú fiatal kapcsolódik be.

A társadalmi szemléletformálásra nem küldetésként, hanem tevékenységük egyik fontos elemeként tekintő független színházi társulat keresi az inklúzió útjának további irányait, lehetőségeit.

Csángó Dániel - Személyi asszisztencia: Az önrendelkezés kulcsa

Az előadó bemutatkozása:

Közgazdász, participatív egyetemi oktató. Kerekesszékessé válása után, aktivistaként összekapcsolta a személyes tapasztalatait a fogyatékosságtudományi, közgazdasági és stratégiai humánerőforrás tudásával. A Freekey társalapítójaként azon dolgozik, hogy Magyarországon elősegítse a személyi asszisztencia szolgáltatás elérhetőségét és minőségét, valamint, hogy felhívja a figyelmet a személyi asszisztencia szerepére a fogyatékos emberek társadalmi inkúziójában.

A személyi asszisztencia kulcsfontosságú szolgáltatás a komplex támogatási szükségletű fiatalok társadalmi részvételének elősegítésében. A Freekey kezdeményezés, melynek egyik alapítója vagyok, különös figyelmet fordít a személyi asszisztencia szerepének és hatásának megértésére a fogyatékos emberek önrendelkezésének, önálló életvitelének és társadalmi részvételének kontextusában, a CRPD emberi jogi keretrendszerében.

A kezdeményezés azon dolgozik, hogy elősegítse a személyi asszisztencia szolgáltatások elérhetőségét és minőségét, valamint felhívja a figyelmet a személyi asszisztencia szerepére a fogyatékos emberek társadalmi integrációjában.

A Freekey csapatával és szövetségeseinkkel hiszünk az önrendelkezés felszabadító erejében, és abban, hogy senkinek nem kell önállónak lennie ahhoz, hogy az életét irányíthassa.

A Freekey kezdeményezés célja, hogy a fogyatékos személyek képessé váljanak a szolgáltatás tudatos felhasználóivá és magabiztos munkáltatóvá váljanak. Az előadás során - a szolgáltatás igénybevevőjeként és kutatójaként - bemutatom a Freekey által gyűjtött tudás és tapasztalatrendszert, és megvizsgálom, hogyan segítheti a személyi asszisztencia a komplex támogatási szükségletű fiatalok társadalmi részvételét. Különös figyelmet fordítok arra, hogy bemutassam, hogyan járul hozzá a személyi asszisztencia a fogyatékos emberek önrendelkezéséhez.

Az előadás célja, hogy hozzájáruljon a személyi asszisztencia szerepének és hatásának jobb megértéséhez, és hogy elősegítse a személyi asszisztencia szolgáltatások fejlesztését és elterjedését Magyarországon. A Freekey kezdeményezés tapasztalatai alapján reméljük, hogy hozzájárulhatunk a fogyatékos emberek társadalmi részvételének elősegítéséhez és emberi jogainak védelméhez.

Griuz Katalin - Ifjúság és másság

E-mail: gruiz@downalapitvany.hu **WEB:** www.downalapitvany.hu

Az előadó bemutatkozása:

A Down Alapítvány 1992-es, hivatalos megalakulásától a kuratóriumi elnökeként irányítom a szervezetet a kezdetektől változatlan célja felé, hogy minden értelmi fogyatékossággal született gyermek családban nőjön fel és felnőttként a lehető legönállóbb életet élhesse, teljes értékű állampolgár és autonóm személyiségként. Ennek érdekében személyközpontú holisztikus szemléletű szolgáltatásrendszert tartunk fenn a gyermek születésétől a felnőttkoron át, az idős évekig. Az alapítványi munkát önkéntesként végzem műegyetemi oktató-kutató munkám mellett. Középső gyermekem, Cili, Down-szindrómás.

Az emberek nagy részére igaz, hogy szívesen kitűnik a tömegből, szeret más lenni. Akkor miért nem válik stabil értékrenddé a sokféleség? Miért idegesítő különcség, miért nem hasznosítható erőforrás a sokszínűség, a sokféle gondolkodás és eltérő igény? Egyénként lassan be is állunk az iskola és sokszor a család elvárása szerinti sorba. Ennek van kultúrája... Holott tudható, hogy a diverzitás a hatékonyság kulcsa, a túlélés záloga: így van ez a természetes ökoszisztémákban és az emberi közösségekben is, a munkahelyeken, a csapatmunkában. A gazdasági recesszió, a társadalmi kihívások tálcán kínálják a lehetőséget annak bizonyítására, hogy a gondolkodásmódok sokfélesége, a hagyományosan kizárt, figyelembe nem vett erőforrások bevonása javíthat a helyzeten. De a korábban kirekesztettek bevonása nem automatikus; feltételei vannak.

Konkrétan gondoljunk célcsoportjainkra, az ifjúságra és az értelmi fogyatékos emberekre, mint erőforrásra. Bevonásuk hasznosságát több esetben bizonyították, például a gimnazisták átütő tudományos ötleteikkel, találmányaikkal lekőrözhetik a tudósokat. A Down-szindrómás emberek hatására a nyílt munkaerőpiacon, az inkluzív munkahelyeken (1800 munkahely felmérését lefedő kutatás eredménye alapján) javult a munkamorál a munkaközösségben, nőtt a rendezettség, a szabálykövetés, és a munkahelyi egészség.

Milyen feltételeknek kell teljesülniük, hogy a sokféleség, esetünkben a fiatalok és az értelmi sérült emberek bevonása, beleszólása, a döntésekre gyakorolt hatása, vagyis társadalmi inklúziója megvalósuljon?

1. Első feltétel, hogy jelen legyenek (ne egy szegregált intézetben vagy a virtuális világban éljenek).

2. Hogy bevonhatók legyenek, felkészültek a részvételre, a közreműködésre, hatás gyakorlására.

3. Szükségesek a szakemberek, akik támogatást nyújtanak abban, hogy egy-egy kultúrában automatikusan kirekesztettek és a gyengén funkcionálók felbátorodjanak és hatóképessé váljanak (Nirje, 1999).

4. Hogy a szakembereknek legyen hitük, céljuk, tudásuk, eszköztáruk. Tartozzanak egy szervezethez, vagy mozgalomhoz, minőségi és ellenőrizhető tevékenységet folytassanak.

5. Társadalmi változások szükségesek, hogy a környezet, a köz- és egyéb szolgáltatások, a kommunikáció megfeleljen a bevonandó összes eltérő igényű embernek (egyetemes tervezés, egyetemes szolgáltatások, beleértve az IT szolgáltatásokat). Például a kommunikáció nyelvezetének, eszközeinek igazodnia kell a sokféleséget reprezentálók igényéhez, például az értelmileg akadályozott emberek számára a könnyen érthető kommunikáció és a segítő attitűd a legfontosabb (Gruiz, 2021 a,b,c).

6. A társadalom értse meg és álljon szándékában a diverzitás és a társadalmi inklúzió elfogadása, megvalósítása. Sokat tehetnek az ifjúsági munkáért és a szociális munkáért felelős szervezetek és szakemberek azért, hogy az átlagember megismerje, megtapasztalja az előnyöket.

Összefoglalva a feltételeket: egy mindenki számára nyitva álló, szerethető világra van szükség!

A tekintélyelvű társadalmak nem ilyenek: ezeket a kirekesztés, az állampolgári jogok megtagadása, és az általuk lekezelt csoportok feje feletti döntés jellemzi, holott ezt az emberi jogi egyezmények is tiltják (CRPD, 2006).

Sok a közös az ifjúsági és szociális támogató munkában –vegyünk sorra néhányat.

"Semmit rólunk, nélkülünk", – ez a fogyatékos népesség körében elterjedt követelés, akár az ifjúsági munka jelmondata is lehetne.

Az alapelv ugyanaz: senki nem zárható ki a kora és/vagy fogyatékossága miatt, pusztán a hatalom gyakorlóinak akaratából vagy kényelmi szempontok miatt a vélemény-nyilvánításból, a beleszólásból.

A célok is azonosak: saját lábon állás, részvétel, saját vélemény kifejezése, érvényre juttatása, döntéshozatalban való részvétel, fiatal felnőttként szavazás, választás, választhatóság.

A szakemberek eszközei is közösek: személyközpontú támogatás, partneri viszonyban történő, projektalapú fejlesztés, bátorítás, támogatás ahhoz, hogy a koruk vagy fogyatékosságuk miatt félreállított személyek a tehetetlenség állapotából funkcionálni és hatni képes állapotba juthassanak.

Ez persze nem elég, mert mindeközben a társadalmi környezet, a szolgáltatások és a kommunikáció változásait el kellene érni, hogy a befogadás feltételei megvalósuljanak. És ami a legfontosabb, az attitűdöt kell változtatni, a fejekbe szorult előítéleteket (Gruiz, 2009), a tekintélyelvűséget, a túlhaladott társadalmi modelleket.

Referenciák:

CRPD (2006) Convention on the Rights of Persons with Disabilities – „A Fogyatékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény" és a 2007. évi XCII. törvény – https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700092.tv – Letöltve: 2021.07.05.

Gruiz K. (2009) Mentális Akadálymentesítés – Elvek, Etika, Gyakorlat. Down Alapítvány Kiadó, Budapest

Gruiz, K. (2021a) Inkluzív szolgáltatások – https://www.downalapitvany.hu/node/2088 – Letöltve 2021.09.10.

Gruiz K. (2021b) Könnyen érthető kommunikáció szabályai – https://www.downalapitvany.hu/node/2091 – Letöltve 2021.09.10.

Gruiz, K. (2021c) Kommunikáció és viselkedés értelmi fogyatékos ügyféllel – https://www.downalapitvany.hu/node/2089 – Letöltve 2021.09.10.

Nirje, B. (1999) Historical evolution of normalization and social role valorization theory. In: Flynn, R.J. and Lemay R.A. (Eds) A quarter century in normalization and social role valorization: evolution and impact. University of Ottawa Press, Ottawa, 1999

Kalocsai Adrienn—Lukács-Fülöp Luca: Komplex fejlesztési programcsomag figyelem – és aktivitás zavaros gyermekek és környezetük részére, jó gyakorlat

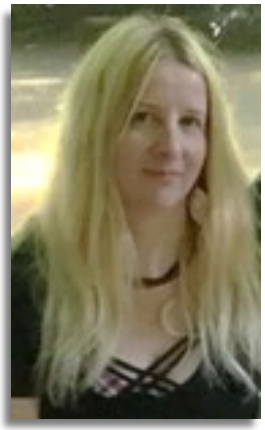

Az előadók bemutatkozása:

Kalocsai Adrienn (fejlesztes.kalocsai@gmail.com) : 25 éve oktató a Veszprémi Érseki Főiskolán, iskolai szociális munkát tanít. 2018 -tól öt éven keresztül óvodai és iskolai szociális segítőként megtapasztalta a közoktatási intézményekbe beszűrődő (vagy éppen ott kialakult) problémákat és hivatástudatává vált, hogy egyéni-, csoportos-, valamint a közösségi munka eszközeivel segítse azok megelőzését, problémamegoldó stratégiákat dolgozzon ki maga és a kollégái számára. Különösen az iskolákban végzett munka során, de az integrált nevelésben résztvevő utazógyógypedagógusi tapasztalata miatt is, egyik fő profiljává vált az indulatkezelési nehézséggel küszködő gyermekek és közösségeik megsegítése.

Lukács-Fülöp Luca(gyogyeger79@gmail.com, gyogyeger.hu) : A gyógypedagógiai hivatást, mintegy 10 évvel ez előtt választotta, előtte teljesen más pályán dolgozott, egy nagyvállalat ügyfélkapcsolatának osztályvezetőjeként. Gyógypedagógusi diplomáját az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán szerezte, előtte - még vezetőként- mediátori és coach képzéseken vett részt, melyeket munkája során kiegészítő módszerként gyakran használ. Már az egyetemi évek alatt világossá vált számára, hogy az ADHD-val élő fiatalok megsegítése vonzza leginkább. Szakdolgozatát a Felnőttkori ADHD és a munka, karrier témájába írta, mélyinterjúk segítségével.

Utazó gyógypedagógusként számos más diagnózissal rendelkező gyermekkel foglalkozott, szabadidejében rengeteg időt szentel az ADHD kutatásának és a terápiás lehetőségek minél szélesebb körű megismerésének. Néhány hasonlóan elkötelezett kollégájával hozták létre a Gyógyegér Fejlesztőműhelyt, ahol kifejezetten az ADHD-s gyermekek, felnőttek, az ADHD-s gyermekekkel foglalkozó pedagógusok és az ADHS-s személyek hozzátartozóinak kívánnak hatékony segítséget nyújtani.

A jó gyakorlat bemutatása:

Programunkat az a szükséglet hívta elő, hogy gyógypedagógusként valamint óvodai és iskolai szociális segítőként gyakran találkozunk olyan élethelyzetekkel, amikor a gyermek, tanuló szocializációja attól nehezített, hogy a gyermek nem képes megfelelőképpen kifejezni szükségleteit, asszertív módon közvetíteni az érzéseit. Az érzésekkel való bánni tudás gyakran már az érzelmek beazonosításakor elakad (a gyermekek nem ismerik fel az érzelmeiket és a mögötte meghúzódó szükségleteiket vagy félreértelmezik azokat), vagy nem rendelkeznek megfelelő stratégiákkal az érzelmek megfelelő közvetítésére. Az óvodai csoportokban, iskolai közösségekben ez a nehézség gyakran eszkalálódik, akadályozza a gyermek/tanuló beilleszkedését, viselkedészavart, konfliktusokat, agressziót szül. Tréning jellegű foglalkozássorozatunk céljai, hogy: 1. a gyermek elsajátítsa azokat az érzelmi alapkészségeket, amelyek nélkülözhetetlen a másokkal való kapcsolattartásban; 2. megtanulja felismerni saját és mások érzéseit, különbséget tenni az érzések és a társuló viselkedés között; 3. kialakítani és megtámogatni a negatív érzésekkel (csalódottság, düh, indulat, agresszió, stb.,) való megküzdési stratégiákat;

4. együttérzési és kooperatív készségeket fejleszteni 5. Kialakítani, megtámogatni asszertív kommunikációs képességüket.

Foglalkozásaink 3 modulból állnak: Az első modul a „Felvezető játékok" blokk, amelynek célja egyrészt, hogy pozitív légkört alakítson ki és motiválja a foglalkozási részvételt, másrészt ezeknek a játékoknak a befejezése, a játékból való „kiállási képesség", a „váltani tudás" egy következő feladatra, szintén egy olyan képesség, amely fejlesztésre szorulhat. A második modul célja konfliktuskezelési és indulatkezelési stratégiák kialakítása, dühkezelési technikák bemutatása és tudatosítása. A harmadik modul érzelmi intelligenciafejlesztő gyakorlatokat foglal magába. A foglalkozásokat számos módszerből adaptált játékokból és feladatokból raktuk össze, hogy megtámogassuk a gyermekek érzelmi öntudatosságát-, önmenedzsmentjét-, társas kapcsolati készségeiket. A tréning jellegű foglalkozások mellett egyéni fejlesztési kereteken belül is végzünk fejlesztést, valamint a szülők illetve a gyermekeket körülvevő közösség (osztálytársak, pedagógusaik) számára is vállalunk az inklúziót segítő szemléletformáló (érzékenyítő) foglalkozásokat.

Kiss Katalin — Prekop Henriett: Avatar, karakterépítő játék

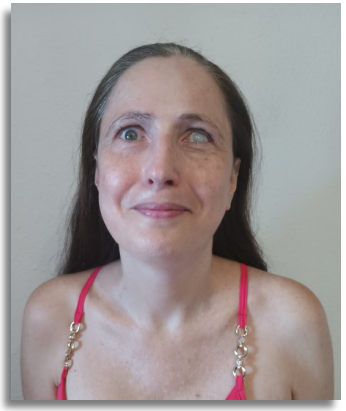

Az előadók bemutatkozása:

Kiss Katalin(szemleletvaltoegyesulet@gmail.com,szemleletvaltoegyesulet.hu) : 13 éve veszítette el a látását, előtte fotóművész és bútortervező volt. Három évig vezette a Szempont Alapítványt. Nyolc éve foglalkozik szemléletformálással. 36 éves kora óta fogyatékossággal élő személy, így jó rálátása van mindkét oldalról a társadalmi integrációra. A Szemléletváltó Egyesületet 2022-ben alapították meg gyógypedagógusokkal, informatika tanárokkal, trénerekkel, neuropszichológussal, ideg-gyógyásszal, szociális munkással közösen. Céljaik között szerepel a társadalmi inklúzió elősegítése, a szemléletformálás új megközelítése.

Prekop Henriett (szemleletvaltoegyesulet@gmail.com,szemleletvaltoegyesulet.hu) : 16 éves korában baleset következtében kerekesszékbe került. Régóta foglalkozik szemléletformálással, nemcsak a társadalmi inklúzió témakörében, a környezeti fenntarthatóság is nagyon fontos számára. Hulladékból teremt értéket. Papírból fon kosarakat, tárgyakat, és ezt tanítja gyermekeknek kézműves foglalkozásokon. Szívügye még a társadalmi elfogadás, integráció. Hiszi, hogy a társadalmi szemlélet megváltoztatható. Tréningjeik konstruktív hatása megteremti a tanulók egymással való sokoldalú interakciós, kommunikációs és kooperatív nevelését.

Az emberek - a világon mindenhol- a fogyatékossággal élő embereket nehezen közelítik meg; a kapcsolatfelvételt az ismeretlen szituáció akadályozhatja meg. A szemléletformálást szeretnénk újfajta megközelítésben bemutatni. Fókuszban az érzelmi intelligencia fejlesztésével, amit a fantázia, kooperatív döntéshozatal és személyes élmények segítségével érünk el. Az avatar karakterépítő játék ezeket az elemeket használja, ezért ezzel prezentáljuk a módszert. Egy vak- és egy kerekesszékes tréner mutatja be a játékot. A közönség segítségével létrehozunk két képzeletbeli (egy kerekesszékes és egy vak) avatart a Sims számítógépes játék mintájára. Őket különböző szituációkba helyezzük, pl. randevú, kulturális program, gyorséttermi találkozó. A két karakter megoldási stratégiáiról és szükségleteiről beszélgetünk a résztvevőkkel. Pl. megmutatjuk, hogyan olvassa fel egy látássérült ember telefonja a messenger üzeneteket és emojikat. Ehhez kivetítjük a telefon képernyőjét, és hangszóróval kihangosítva a közönség meghallgathatja, hogy a telefon hogyan mondja el az üzenetet, és egy vak ember hogyan tud rá válaszolni. Végezetül személyes élményt adunk számukra, hogy bele tudjanak helyezkedni fogyatékos karakterük helyzetébe. Az önként jelentkezők kipróbálhatják, hogy kerekesszékbe ülve gyorséttermi tálcájukon üdítővel és papírdobozzal el tudnak-e gurulni a székek között az asztalukhoz. A másik tapasztalati szituációban a közönséget megkérjük, hogy csukják be a szemüket, és felvetítünk egy festményt, amit kerekesszékes trénerünk fog narrálni. A közönségnek ez alapján kell elképzelni a képet, és esetleg kitalálhatják, melyik festményről van szó. A Seeing AI alkalmazás segítségével is megnézzük a képet. Meghallgatjuk, hogy jellemzi a vakokat segítő mesterséges intelligencia. A játék elején a résztvevők a fantáziájukat használják a karakterek megalkotásánál, közösen hozzák meg a döntéseiket. Ezután olyan kérdésekre kaphatnak választ, amik gondolatébresztők lehetnek. Személyes élményekkel előhívjuk empátiás készségüket.

Maczó József: Te döntesz! drogprevenciós színházi nevelési program

E-mail: maczo.jozsef@tamaszpont.net **WEB:** www.tamaszpont.net, www.tedontesz.com

1998 óta tart drogprevenciós előadásokat, foglalkozásokat. Több nemzetközi tanulmányúton vett részt, amelyek a drogprevencióval foglalkoztak. Rendvédelmi szervező és humán erőforrás menedzser diplomát szerzett, a diplomamunkáit is a drogprevenció témakörében írta. 2021-ben megjelent első hivatalos publikációja is „Drogprevenció az ifjúsági munkában" címmel. A Támaszpont MOPKA alapító tagja és jelenleg az elnöke. 2018-tól szakértőként támogatja az Alapítvány által megalkotott „Te döntesz!" című drogprevenciós színházi nevelési programot.

Az elmúlt években végzett drogprevenciós tevékenységünk során tapasztaltuk, hogy a klasszikus drogprevenciós előadások, foglalkozások már nem kötik le a mai kor fiataljait, hamar elvesztik az érdeklődést, és nem figyelnek az előadás mondanivalójára. Programunkról elmondható, hogy a velünk dolgozó két drogprevenciós szakember tapasztalatait alapul véve, az ő egyéni módszereikre építve létrehozott újszerű megelőzési forma. A programba korábban EGYMI-ben tanuló fiatalokat is bevontunk, így számos tapasztalattal rendelkezünk arról, hogy SNI fiataloknak, hogyan érdemes drogprevenciós programot szervezni. Fontosnak tartjuk, hogy bevonjuk a fiatalokat, fokozzuk az interaktivitást, és azt, hogy az ő szlengjüket használva adjuk át az üzenetet, így még közelebb érezzék magukhoz az előadás lényegét. Az ilyen formán átadott információ a tapasztalatok alapján még 6-8 év után is meglepő részletgazdagsággal megmarad, így hatékonyabban segíthet a fiatalok belső értékrendjének formálásában.

Ennek elérése érdekében a programban kortárs színészek által előadott igaz történetek, valamint azok között egy drogprevenciós szakember narrációja váltja egymást, amely révén érthető módon bemutatjuk azt, hogy miképpen sodródhat bele egy fiatal a drogfogyasztásba, abból hogyan lesz függőség, megmutatva, elmagyarázva a függőséget is azt annak nyers őszinte valóságában.

Az olykor humoros jelenetek, a fiatalokhoz közel álló nyelvezet, valamint az ezek közé ékelődő hideg, olykor megdöbbentő szakmai gondolatok, finom sokkolásként segítenek ráébreszteni a fiatalokat a probléma valódi mélységére. A kiváltott érzelmi reakciók pedig nagyban segítik a tartalom mély beépülését. Az előadás két részre van osztva, amelyek végén egy interaktív beszélgetés során a felmerült gondolatok megbeszélése által segítjük a feldolgozást, megértést és az emocionális válaszok levezetését. Programunk végén annak, aki nem szeretné nyilvánosan megosztani gondolatait, van lehetősége magánbeszélgetést folytatni szakembereinkkel, színészeinkkel.

A jeleneteket előadó fiatalok felkészítésében szintén szakemberek adtak segítséget, még korábbi függő, de már sikeresen gyógyult személyek tapasztalatait is beépítve. A színházi nevelési program során egyszerre 80-90 fő (fiatal vagy szülő, pedagógus, fiatalokkal foglalkozó szakember…,stb.) tud nézőként részt venni, ezzel biztosítva a jelenetek közötti szakértői narráció interaktivitását, a nézők teljes mértékű bevonódását. A programról bővebb információ elérhető a tedontesz.com weboldalon, illetve a Te döntesz! Facebook oldalán.

Papp Eszter Andrea: Hangformázó gépírás - Írótolmácsolás, hallássérült személyek kommunikációs támogatása

E-mail: dnyesztike@gmail.com **WEB:** hereweare.hu

Habár kipróbálhatta a formális oktatás különböző szintjeit, hallássérültként leginkább a nem formális oktatási módszereknek köszönhetően tudott jobban ismereteket elsajátítani. Kezdetek óta a Here We Are különböző fogyatékossággal élő fiatalok informális csoportjának aktív résztvevője. A csapattal és más csapatokkal illetve egyéni Erasmus+ mobilitási programokon vesz részt. A Képességrobbanás és a Hangformázó gépírás projektekben koordinátorként szerezett tapasztalatot az Együttható Egyesületnél. Az általa koordinált projektekben nagy hangsúlyt helyeztek a befogadó szemléletre és arra, hogy mindenki a képességeinek megfelelően részt tudjon venni. Jelenleg az írótolmácsok helyzetével foglalkozik és az infokommunikációs hozzáférés egyéb lehetőségeivel. Reméli, a jövőben egyre elterjedtebbek lesznek az inkluzív szemléletű projektek.

Előadásomat elsősorban az Együttható Egyesületnél projektkoordinátorként vezetett Hangformázó Gépírás projekt eredményeiből szeretném tartani. Here We Are informális csoportunk keretén belül saját pályázatot adtunk be, hogy nonformális tanulási módszerekkel képet kaphassunk az írótolmácsok helyzetéről. A projekt során a projekt résztvevőkkel és előadókkal beszélgetések útján a design thinking módszertanából ismert cetlik írásával gyűjtöttünk adatokat a témában. Az írótolmács szolgáltatást igénybe vevők és nyújtók körével is foglalkoztunk, így szélesebb képet kaphattunk arról, hogy milyen nehézségek adódnak a szolgáltatás nyújtása és igénybevétele során. Fontosnak tartottuk, hogy Erasmus+ pályázóként beszéljünk arról, hogy milyen nehézségekkel néznek szembe a hallásban akadályozott személyek a külföldre utazás során.

Előadóként saját tapasztalataimat is szeretném megosztani a témával kapcsolatban, hogy mennyire fontos a projektek, külföldi programok infokommunikációs akadálymentesítése, mert ezáltal a hallássérült személyek aktivitása növelhető.

Hogy miért van szükség az írótolmácsolás széleskörű promotálására egy kérdőíves vizsgálat ismertetésével szeretném prezentálni megválaszolva a következő kérdéseket:

- Hol és milyen területeken alkalmazható még az írótolmácsolás?
- A hallássérült célcsoporton kívül kiknek lehet erre szükségük és miért?

Reméljük, hogy projektünk által láthatóbbá tudtuk tenni az írótolmácsolás szükségességét, ami hozzájárulhat a többi projekt és befogadó szervezet infokommunikációs ismereteinek növekedéséhez és a területen dolgozók és kedvezményezettek tudásának bővüléséhez. A tudásmegosztás által kívánunk hozzájárulni, hogy a szolgáltatás az igényeket tudja követni. A konferencia tehát egy egyéves feltárás eredményeit szeretné prezentálni. Tapasztalataink szerint vannak olyan szakemberek és érintettek, akik nem tudják, hogy igénybe vehetik az írótolmácsolást, tehát mindenképp szükség van a figyelemfelkeltő tevékenységre.

Patkó Linda: Hangformázó gépírás - akadálymentes csapatépítés

E-mail: lindapatko@gmail.com **WEB:** hereweare.hu

Kép forrása: https://hallastarsasag.hu/

Siketen született, majdnem négy éves volt, amikor megműtötték és cochleáris implantátumot kapott. Ez a műtét megváltoztatta az életét, mert az integráltan tölthette el. Karcagi születésű, de már 7 éve él Budapesten, részben egyetem, részben munka miatt. Semmelweis Egyetemen tanul, mint népegészségügyi ellenőr és dolgozik a kereskedelemben emellett. Szívügye volt mindig is a fogyatékossággal élők helyzetének a segítése, hogy megkapják az őket megillető jogokat. Akadálymentesítés és életminőség javításában szeretne aktív tevékenységet vállalni, emellett szívesen vesz részt különböző projektekben, amelyek fejlesztik önismeretét és képességeit.

A Hangformázó gépírás Erasmus+ projekt keretében tartottam akadálymentesített csapatépítő alkalmat. Ezen az eseményen olyan vegyes képességű csapattal volt alkalmam együttműködni. A konferenciára egy olyan workshopot hozok, amely nonformális tanulási módszerekkel rávezeti a résztvevőket, hogy a látássérültek számára hogyan lehet átadni vizuális információkat. A vizuális elemek alatt a képeket, grafikonokat, ábrákat értek. Ezt egy gyakorlati feladattal fedeznénk fel közösen. Miért is fontos ez számomra? A testvérem audionarrátor volt, az ő munkásságán keresztül láthattam azt, hogy a látássérültek és siketvakok, hogy tudnak kapcsolódni ez által bekapcsolódni a filmnézésbe, ezért egy ehhez hasonló képleírást fogok vinni a workshopra. Célom, hogy felhívjam a figyelmet az akadálymentesség fontosságára, amellyel látásérült társaimnak segíthetek a részvételben.

Vadasné Tóth Mária:„…. Ha messzire akarsz eljutni, menjetek együtt" Egy jó gyakorlat az inklúzióért: az Aura Egyesület első 20 éve az autista fiatalok és család

E-mail: auraegyesulet@gmail.com **WEB:** www.auraegyesulet.hu

Érintett szülőként látja el az Aura Egyesület elnöki teendőit. Egyesületük 20 év alatt a Közép-Magyarországi Régió egyetlen olyan szervezetévé fejlődött, ahol a családban élő autista fiatalok önálló életvitelt támogató életviteli szolgáltatásokhoz jutnak, melyek 3 fő területet ölelnek fel: 1. Foglalkozás-rehabilitáció 2. Önálló életviteli készségek erősítése: 3. Tehetséggondozás és szabadidős közösségi klubok. Támogatásukkal 170 fiatal dolgozik, többségük a nyílt munkaerő piacon. Nyilvános szemléletformáló programjaikkal (autista kórus fellépések, autista fotósok fotográfiai kiállításai, Fórum Színházi performanszok) évi 2-3000 embert érnek el.

Az iskoláikat elhagyva a családban élő autista fiatalok nem kapják meg az állapotuk szerint szükséges speciális fejlesztéseket, életvitelt segítő támogatásokat, amelyek az egyenlő hozzáférést biztosítják számukra társadalmi szerepvállalásukhoz, a munkavállaláshoz és a képességeik szerinti önálló élethez. Ellátórendszerünk neurotipikus logika szerint szerveződik, 40 év hazai és 60 év nemzetközi tudás ellenére sincs jelen az „autizmus-gondolkodás". Tevékenységünkkel mikro környezetünkben a hiányosságokat igyekszünk pótolni autizmusban felkészült szakemberek segítségével. Az Aura Egyesület szülői összefogással 20 éve szervezi közoktatásból kikerülő fiatalok (17+) számára szabadidős nagy létszámú közösségi klubjait hétvégenként vasárnap.

További évi 10-15 féle kiscsoportos programot szervezünk pályázati források függvényében: resilienciaképesség- és önismeret-fejlesztés, érdekérvényesítés, munkára felkészítés, munkakompetencia fejlesztések, álláskeresés és munkahelyi mentorálás, dolgozók klubja, háztartási ismeretek, művészetterápia, Fórum Színház drámacsoport, fotografikai- és video klub, túraklub, ének-zenei előadóművészeti kórus.

Módszereinkben a hozzánk jelentkező autista személyek igényeiből indulunk ki, a szükségleteikre reagálunk. Programjaink a közösségi örömtevékenységekre helyezik a hangsúlyt, mint a felnőtt kori fejlesztés bizonyítottan hatékony módjára. Fokozottan figyelünk az autizmus specifikus szakmai ajánlásokra. Több, mint 500 családdal állunk kapcsolatban, évi 180-200 fiatal veszi igénybe szolgáltatásainkat.

Az összefogás, a szolgáltatások folyamatos fenntartása összetartó közösséget hozott létre, a családok és a fiatal felnőttek jövőképpel rendelkeznek, életminőségük jelentősen megváltozott. A fiatalok 95%-a dolgozik, az édesanyák vissza tudtak térni a munka világába. A programokon köszönhetően tagjaink nem szorulnak intézményi ellátásra, várhatóan többségükben élethosszig képesek lesznek az önálló- vagy támogatott önálló életvitelre.

Vencel Tímea: Kreatív program, Az én filmem, mint fejlesztő módszer az autizmus spektrumzavarral élő serdülők életében **E-mail:** vencel.timi@gmail.com

Gyógypedagógusként végezett a kolozsvári BBTE-n. Jelenleg az ELTE, TÓK Gyermekkultúra mesterszak 1. éves hallgatója, emellett az ELTE Illyés Sándor Szakkollégium aktív tagja. Szabadidejében önkénteskedik, a szakmaiságon kívül a közéletiség és a társadalmi felelősségvállalás is fontos számára, amely értékeket a szakkollégium is képviseli. Az OTDK-n "Kreatív program: Az én filmem, mint fejlesztő módszer az autizmus spektrumzavarral élő serdülők életében" című kutatásával ért el 3. helyezést. Fontos számára az érzékenyítés kérdésköre, az innovatív módszerek lehetőségeinek megtalálása, a magyar kultúra és néphagyomány fenntartása és átörökítése.

A jelen tanulmányban—amely előadás formájában bemutatásra kerül- két autizmus spektrumzavarral (ASD) élő serdülő fiú vett részt, amely során egy kreatív filmkészítési folyamat résztvevői voltak. A kutatás fő célkitűzései a két fiú szociális képességeinek, szociális kommunikációjának és érzelemszabályozási képességeinek fejlesztése volt. A beavatkozást a „peer buddy" megközelítés révén hajtottam végre, melynek célja, hogy a két résztvevőnek a közös munka és egymás segítése révén minél nagyobb lehetősége legyen a fejlődésre. A résztvevők kipróbálhatták magukat rendezőkként és saját filmjük főszereplőiként is. A program során felhasználásra kerültek különböző audiovizuális eszközök, valamint művészetalapú terápiás elemek beemelését is előnyben részesítettem.

A videó- és filmkészítés folyamata során megtanulták a videókamera/ fényképezőgép használatát vizuális támogatás és képkártyák alkalmazásával. A tanulás és a játékos művészetpedagógia alapú foglalkozásokat követően pedig egymásról és saját magukról készített videófelvételekből, képekből összeállítottunk közösen egy-egy rövidfilmet. Ezt a folyamatot az egész iskolai közösséggel együtt megrendezett terápiás elemekkel történő mozizás követte. A kreatív fimkészítési folyamatot legvégső felvonásként egy egyéni videókonfrontáció zárta, ahol kiértékeltük a produktumokat és a mögöttünk álló sokrétű foglalkozást. A kutatáshoz a Szociális Kommunikációs Kérdőívet (SCQ) használtam, melyet szülők töltöttek ki, emellett az Érzelemszabályozás és Szociális Készségek Kérdőív (ERSSQ) tanári verziója került alkalmazásra. A köztes mérések a kérdőívek releváns itemeiből összeállított megfigyelőlap segítségével voltak rögzítve. Az egyszemélyes kísérleti dizájn által a fejlődésmenet folyamatos monitorozását vettem alapul, az eredmények statisztikai összegzésében vizuális analízist és Wilcoxon Próbát, mint nonparametrikus tesztet alkalmaztam az SPSS Statistics segítségével. A következtetések alapján elmondható, hogy a változók pozitív irányú fejlődése volt megfigyelhető az összes mért területen, illetve a beavatkozást követően szignifikáns eredményeket találtam a szociális kommunikációs, és az érzelemszabályozási képességek változóit vizsgálva. A jelen kutatás legnagyobb eredménye a két elkészült rövidfilm, amelyet az autizmussal élő gyermekek mai napig pozitív szociális kapcsolódásaikról készült videó önmodellezésként használnak, újranéznek. Mindemellett a 2 hónapig tartó fejlesztő foglalkozások révén az elején testi kontaktustól tartózkodó fiú osztálytársával eljutott a spontán ölelés szintjére, és mai napig jó baráti kapcsolatot ápolnak.

Vissi Tímea: Hozzáférés és részvétel a mindennapi élethelyzetekben: norvég és magyar nemzetiségű cerebrális parézissel élő fiatal felnőttek tapasztalatainak és véleményének összehasonlító elemzése

E-mail: vissi.timea@semmelweis-univ.hu

1995-ben végezett konduktor-tanítóként a Pető András Mozgássérültek Nevelőképző és Nevelő Intézetében, 21 évig konduktorként dolgozott a Pető Intézetben, jelenleg oktatóként dolgozik a Pető András Karon. Kutatásához olyan eltérő támogatási szükségletű embereket keresett résztvevőknek, akik a fennálló akadályok ellenére élik mindennapjaikat, mint mindenki más. Az ő élettörténetüket hallgatta meg, és kifejezetten az inklúziót támogató tényezőket szeretett volna azonosítani a vizsgálatban résztvevő emberek személyes tapasztalataira és véleményére támaszkodva. 1995 óta számos külföldi projektben vett részt, a teljesség igénye nélkül Németországban, Angliában, Spanyolországban, USA-ban A külföldi munkavállalások alatt más országokban és kultúrákban élő, komplex támogatási szükségletű gyermeket nevelő családok, és/vagy eltérő támogatási szükségletű felnőttek hétköznapjait, történeteit ismerhette meg. A történetek sokszor hasonlítottak egymásra, ám mégis azt mutatták, hogy a különböző országokban a fogyatékosságot, az akadályozottsággal élő embereket eltérően kezelik. 2017-ben kezdte doktori tanulmányait, és témája ötletét ezek a hallott történetek adták. A kutatások általában a nehézségek, korlátok felől közelítenek a komplex támogatási szükségletű emberekhez és általánosságban úgy írnak róluk, hogy az ő véleményük nem jelenik meg az eredményekben. Szakítva ezzel a kutatói magatartással, olyan eltérő támogatási szükségletű embereket keresett meg a kutatásban résztvevőknek, akik a fennálló akadályok ellenére élik mindennapjaikat, mint mindenki más. A disszertációját 2023. februárjában védte meg. Előadásában a kutatási eredményeinek egy szeletét fogja bemutatni.

A tanulmány egy nagyobb vizsgálat részeredményeit tartalmazza. A vizsgálat célja magyar és norvég nemzetiségű, cerebrális parézissel (CP) élő fiatal felnőttek inklúzióval kapcsolatos tapasztalatainak összehasonlító elemzése és a támogató tényezők azonosítása (Vissi, 2022). Ebből a fókuszból jelenleg a mindennapi élethelyzetekkel kapcsolatos eredmények kerülnek bemutatásra. A Fogyatékos Személyek Jogairól szóló ENSZ egyezményt (továbbiakban egyezmény) Magyarország 2007-ben aláírta és ratifikálta, Norvégia 2007-ben aláírta és 2013-ban ratifikálta. Az egyezmény ratifikálása elméletileg megnyitotta és jogilag biztosította a fogyatékossággal élő emberek számára a társadalmi folyamatokhoz való, másokkal azonos módon történő hozzáférést és részvételt mindkét országban. Az előadás során röviden bemutatásra kerül a két ország fogyatékosságpolitikájának, a fogyatékossággal élő személyek számára a hozzáférést és részvételt biztosító szabályozásnak a szakirodalom alapján történő összehasonlítása (makroelemzés), majd a vizsgálatban résztvevő norvég és magyar nemzetiségű fiatal felnőttek a mindennapi élethelyzetekkel kapcsolatos tapasztalatainak és véleményeinek összehasonlító elemzése (mikroelemzés).

Az adatgyűjtés eszközei: háttéradatok kérdőíve, élettörténet interjú és idővonal-interjú. A kutatásba 20 személy került bevonásra: 14 fő magyar – 6 fő norvég nemzetiségű; 12 fő nő – 8 fő férfi; 6 fő teljes munkaidő – 7 fő részmunkaidőben foglalkoztatott, 1 fő GYES; 5 fő nincs munkája; 7 fő párral/házastárssal él – 9 fő egyedül él – 4 fő szüleivel él. Az adatgyűjtés 2019 október – 2020 december között zajlott. A legrövidebb interjú hossza 45 perc, a leghosszabb 2 óra 6 perc. Az interjúkról hangfelvétel készült, melyet szó szerinti átiratban rögzítettem, majd a felvételek törlésre kerültek. Az elemzés a Grounded Theory módszertani lépéseit követte, az interjúszövegek elemzéséhez az Atlas.ti tartalomelemző szoftvert használtam.

A vizsgált két ország fogyatékosságpolitikája, emberképe, az egyenlő hozzáférést és részvételt biztosítani hivatott szabályozási háttere jelentősen eltér egymástól. Norvégia fogyatékosságpolitikája az északi relációs modellt követi, az ú.n. „normalizációs elv" hatása mind a politikában, mind a szabályozásban hangsúlyosan megjelenik. Magyarország fogyatékosságpolitikája nem egyértelmű.

Az önálló életvitel kialakításához és fenntartásához az egyezmény alapján biztosítani szükséges a támogató szolgáltatásokat, a személyi asszisztenciát, a fizikai környezethez, a közlekedéshez, a szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. Norvégia mindezeket biztosítja, Magyarországon ezen vizsgált elemek biztosítása korlátozottan, vagy egyáltalán nem valósul meg.

A mikroelemzés – vagyis a makroelemzés során feltárt sajátosságok és ezek hatása a vizsgálatban résztvevők mindennapjaiban – 3 témakör mentén kerül bemutatásra: 1) önálló életvitel kialakítása; 2) fizikai környezet; és 3) társadalmi környezet. Összefoglalóan elmondható, hogy a makroelemzés során feltárt jelentős eltérések a fizikai környezettel kapcsolatos tapasztalatok és vélemények tekintetében markánsan megmutatkoznak, az önálló életvitel kialakításával kapcsolatosan az eltérés mérséklődik, majd a társadalmi környezettel kapcsolatosan a különbség eltűnik.

Elemér Szentpétery: Inaugural speech, introduction of Együttható Egyesület **E-mail:** info@egyutthato.eu **WEB:** egyutthato.eu

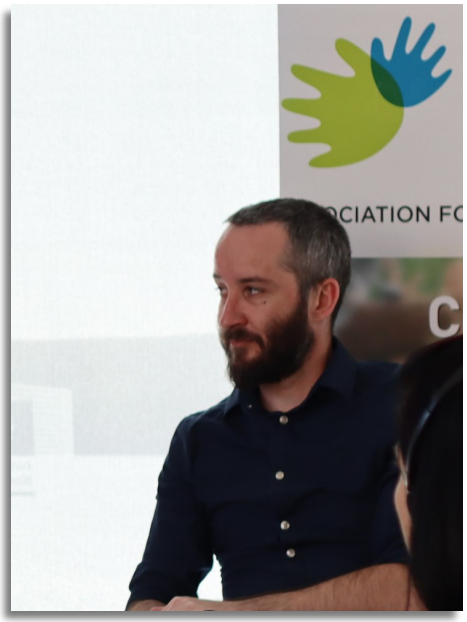

Founding member and president of the Együttható Egyesület, founded in 2011. He studied social policy at the University of Debrecen, then he was the international program coordinator of the Országos Humánszolgáltatók Szövetsége. After that, he worked as a project manager, international program coordinator and trainer for a number of non-governmental organizations, including the Motiváció Foundation which supports people with disabilites. After the formation of the association, the first joint projects were realized in the building of Motiváció,. These wanted to promote the cooperation and self-organization of young people with different abilities, such as the Válts teret and the Point of view project, from which the Fair play troupe grew, afther these projects the Here we are informal group was created. More information about these programs can be found here: https://valtsteret.blog.hu/

http://pointofview-nezopont.blogspot.com/

Since it's formation in 2010-11, our organization has worked together with young people with complex needs of support for young people. In addition to the support of the informal group called Here we are, we have implemented several award-winning international projects, these aims are to promote the mobility of young people with complex needs of support, to reduce stereotypes, to introduce the importance of the independent living movement, to support the development of autonomous decision-making and advocacy skills, to promote inclusion and shape youth professionals' attitudes towards inclusive programs.

Such projects were - listed without the need for completeness - Live & learn, Breaking stereotypes I-II, Change your attitude I-II, Here we are, Still here, Art abilities, Moonwalk, Paint it blue, the Képességrobbanás, and the Hangormázó gépírás and Hidden Dimensions. The last two will be presented at this conference.

The aim of the Breaking Stereotypes projects was to promote social integration through non-formal learning. In the first project, 13 out of 30 people were young people with disabilities. In the project another goal was for the participants to gain a complex picture of the situation of persons with disabilities throughout history and in current societies, as well as the stereotypes related to them.

More information about the project: https://egyutthato.eu/breaking2/

The project, which was the foundation of the informal group called Here We Are is intended to promote the presence and visibility of young people with disabilities. The involved young people organized events that increased their ability to assert their interests and their visibility in society. In this international project young people with complex needs of support were able to travel to abroad on several occasions.

More information about the Here we are group: https://hereweare.hu/

The projects received Eurodesk Award in the "Solidarity Action" category.

Melinda Szentpétery-Nagy : Hidden Dimensions research – Hidden dimensions of inclusion in the youth sector

E-mail: info@egyutthato.eu **WEB:** egyutthato.eu

In 2007, she graduated as a social worker, then worked at a family care center in a labour market reintegration service with long-term unemployed and people with changed ability to work. She is currently a student of the special pedagogy program of ELTE NDI, and previously obtained qualifications as a human resources consultant, an educationalist, a rehabilitation mentor, and a sociotherapist. From 2008, she worked as a job consultant and then as a senior consultant at the Employment Rehabilitation Service of the Motiváció Foundation, and She also participated in the organization of the foundation's youth and/or attitude-shaping programs, mainly in trainers role. Since 2012, she has been working as a trainer in the community support service for people with disability, which is organized by the Motivation foundation. Her role is to train personal assistants of disabled people that raise their self-awareness and helping competencies. She is a founding member of the Együttható Egyesület, where she primarily develops the work of the association with her professional insights and research activities. The association opened it's after-school program in Gyöngyös in 2014, at first in cooperation with the Zöld Hullám Egyesület, then from 2015 the Együttható maintains the institution. Since then, she has been the head of HatásPont Tanoda, where, in addition she works as a teacher-mentor and social worker. The institution provides learning support for children living in poverty and/or SEN students, and helps local families - mainly those living in segregated areas - with social work. She is a mother of a 9-year-old girl with autism.

The Hidden Dimension Erasmus+ strategic project was created based on the experiences of our previous research project - "Moonwalk". Based on the opinions of the young people participating in the previously mentioned research and the opinions of experts in the field of disabilities involved, we found that international youth work does not reach young people with complex support needs. Thus, in the Hidden dimensions project, we wanted to explore the experiences and views of the youth sector, including the Erasmus+ youth applicants, regarding the inclusion of young people with disabilities with a mixed method research. The research took place in three countries, during the conference we focus on a slice of the Hungarian research results. The three phases of the research were as follows:

- Survey among Erasmus+ youth applicants in the period 2017-2020, with an online questionnaire, based on voluntary, random completion, a representative survey for the period

- Online individual interviews and focus groups with the participation of 18 interviewee, these purpose was to assess attitudes toward application to Erasmus+ and personal attitudes toward people with disability and these possible connection to the inclusion of young people with complex needs of support.

- Document analysis: The aim of the sub-research is to examine the inclusive communication of organizations of the interviewees trough their online surfaces.

The research clearly states that the level of involvement of young people with complex support needs is low, which is due to the following reasons:

- The lack of capacity which is derived from the organizations' self-maintenance difficulties
- The lack of a local dimension and the organizations' focus on international youth work excludes a significant part of those who do not speak English. The lack of local dimension in this way is responsible for the exclusion of young people

with complex needs of support from the services of youth work.

- A negative attitude towards the involvement of young people with complex needs of support, which perceives the condition of young people as a problem that takes away additional capacities—and non-existent ones—from the organization.
- Lack of preparedness, which is also indicated by the fact that the knowledge about disabled people and the presumed difficulties related to their condition are mostly assumed based on the experiences of their acquaintances. In their minds, disability as a condition is a burden, a loss, and a phenomenon that requires constant care.
- In the absence of personal experience, they believe that the young people with disabilities, even if they exist, are not visible, so if these young people do not come forward themselves, they do not think that they need to make efforts in their inclusion - this is indicated also by the analysis of the document revealing their communication - since young people with disabilities not their target group. Related to this a young person with a disability can only be properly supported by a professional who is able to assess the needs of the disabled, at the same time, the person with disability is rarely seen as a competent person who is able to express of their own needs.
- The interviewees' good and bad experiences with young people with disability are likely to influence their willingness to involve them in the future. In the case of nonvisible disabilities, e.g. psychosocial disability, intellectual disability, autism, they are dismissive, while they are more open towards persons with reduced mobility, physical disability as they believe that there is no deficit in intellectual abilities in the case of reduced mobility. This is why they expect more favourable cooperation form people with mobility impairment. More favourable cooperation means for them lower requirements in capacity from the organisation as a comparison with person's needs living with intellectual disability.

Luca Pável: Inaugural speech—Erasmus+ youth and inclusion

For more than ten years, she has been an employee of the National Agency supporting international youth projects, which is currently part of the Tempus Public Foundation. She started her work at the agency as an intern. Since 2018, she has been the coordinator of transnational training, cooperation and networking activities and since 2022 she has also been the deputy head of the Erasmus + Youth Group.

She obtained her diplomas in communication and media science, business and management and leadership science at BME and then at ELTE.

She mainly deals with social inclusion and can provide guidelines for the planning of projects involving disadvantaged young people.

In her inaugural speech, she presents the Erasmus + youth program and the opportunities that contribute to the implementation of inclusive or inclusion-promoting projects.

Contact information: luca.pavel@tpf.hu

06 1 237 1300 - extension 322

Ágnes L. Bakonyvári - MáSzínház's inclusive performances and art education sessions

Introduction of the speaker

She is one of the founders and artistic director of MáSzínház, theater education specialist, and drama teacher. MásSzinház has been operating for 18 years and presents inclusive theater performances, The experiences of working together with children and young adults living with intellectual disabilities and autism spectrum disorders led her to the conclusion that starting co-education as early as possible has a significant impact on society as a whole.

MáSzínház, which has been operating for 18 years, as an independent theater performing arts organization, creates inclusive theater performances in which neuro-typical and neuro-diverse actors play together. Some of its skill development sessions are also in the spirit of inclusion: it runs an inclusive acting group and choir for young adults with typical and atypical development, while it runs an inclusive playhouse for children aged 8-11 and 12-16, where joint play and creation are realized with the help of the drama pedagogy methodology. The premise of the pedagogical and artistic work carried out at the MáSzínház since 2005 is that it does not consider its members with intellectual disabilities as pitiable. On the contrary, it treats them as individuals with their own talents and personalities—just like other medically healthy people. Disability is only one of their characteristics.

The inclusive theater performances were increasingly meant to convey this perspective to the audience. They do not expect their audience to have the impossible attitude of ignoring the condition of some of the players during a performance. While

selecting the topic and the dramaturgical work, those characters and roles are found, where the role of players with disabilities is adequate, and the fact of their disability becomes part of the character.

Instead of the usual "handicapped" people, who are in need of help, the audience will see high-status, privileged, creative artists during the performances.

In certain performances, the creative process itself is also inclusive: the players weave their own stories into the text of the performance, shape it, and create the story itself, the script, and finally the play. Partnership is expected and to be followed not only on the stage, but also off it. Colleagues work together for a common goal, everyone is equally responsible for his own work, presence and the relationship with his colleagues. The same level of responsibility also means the same level of remuneration for the work, therefore the compensation of abled and disabled artists is the same.

The experience of more than 1.5 decades of art pedagogy sessions made it clear how important it is to start inclusive education at an age as young as possible, since the way how children think is not yet stereotypical, and the acceptance of and openness to diversities are strong. An ever-increasing number of children, high school- and college aged young people who are representing the majority society take part in some of the weekly art pedagogy group sessions out of the 12 classes currently running.

The independent theater company, which regards shaping social attitudes not as its mission, but as one of the important elements of its activities, is looking for further ways and opportunities for the path of inclusion.

Dániel Csángó - Personal assistance: The key to autonomy

Introduction of the speaker

Economist, participatory university lecturer. After becoming a wheelchair user, he connected his personal experiences as an activist with his knowledge of disability science, economics and strategic human resources. As a co-founder of Freekey, he works to promote the availability and quality of personal assistance services in Hungary, as well as to draw attention to the role of personal assistance in the social inclusion of disabled people.

The topic of the lecture: Personal assistance is a key service in promoting the social participation of young people with complex needs. The Freekey initiative, of which I am one of the founders, pays special attention to understanding the role and impact of personal assistance in the context of self-determination, independent living and social participation of disabled people, within the human rights framework of the CRPD.

The initiative works to promote the availability and quality of personal assistance services and to draw attention to the role of personal assistance in the social integration of disabled people.

Together with the Freekey team and our allies, we believe in the liberating power of self-determination and that no one needs to be independent to be in control of their lives.

The goal of the Freekey initiative is to enable disabled people to become conscious users of the personal assistance service as confident employers. During the presentation - as a user of the service and a researcher - I will present the knowledge and experience system collected by Freekey and examine how personal assistance can help the social participation of young people with complex needs. I pay special attention to demonstrate how personal assistance contributes to the self-determination of disabled people.

The purpose of the lecture is to contribute to a better understanding of the role and impact of personal assistance and to promote the development and spread of personal assistance services in Hungary. Based on the experience of the Freekey initiative, we hope to contribute to the promotion of the social participation of disabled people and the protection of their human rights.

Katalin Gruiz - Youth and diversity

The introduction of the speaker

Since the official establishment of the Down Foundation in 1992 in Hungary, as the chairman of the board of trustees, I have guided the organization towards its goal, which has not changed since the beginning, that every child with intellectual disability should grow up in a family and can live as independent a life as possible as a full-fledged citizen and autonomous personality. To this end, we maintain a service system with a person-centered, holistic approach, from the birth of the child through adulthood and into old age. I do the foundation's work as a volunteer beside of my lecturer and research work in the Budapest University of Technology and Economics. My middle child, Cili, has Down syndrome.

It is true to most people that they like to stand out from the average and like to be different. It is even more true to the youth. Diversity still doesn't become a stable value system in many countries, mainly in authoritarian societies.

Why is diversity often considered an annoying eccentricity, why can't diversity, diverse thinking and different needs be used as a resource? It is a pity that we waste this value and as young adults slowly fall in line according to the expectations of the family, the school, the workplace and the social environment. This is what has a culture in our country. Although we know that diversity is the key to efficiency, the key to survival: it is the same in natural ecosystems and human communities, in workplaces, in efficiently functioning teams.

The economic recession and social challenges offer the opportunity to prove that the diversity of ways of thinking and the inclusion of traditionally excluded resources can improve the situation. But inclusion of the previously excluded people, is not automatic; many conditions should be fulfilled. Think specifically about our target groups, youth and people with intellectual disabilities, as a resource. The usefulness of their involvement has been proven in several cases, for example, high school students can challenge scientists with their striking scientific ideas and inventions. Due to the influence of people with Down-syndrome in inclusive workplaces (based on the results of a survey of 1,800 workplaces), work morale improved, regularity, orderliness and compliance with rules increased, the workplace became more healthy.

What conditions must be met in order to include young people and people with intellectual disabilities, and other divers groups of people into social activities, such as havig opinion, having an impact on decisions and all citizens rights?

1. The first condition is that they should be present (not living in a segregated institute or in the virtual world).
2. To be prepared to participate, contribute, exercise influence.
3. There is a need for professionals who provide support so that the formerly / automatically excluded and the weakly functioning individuals and groups are encouraged and empowered in each culture (Nirje, 1999).
4. That professionals have commitment, goals, knowledge, and tools. Belong to an organization or movement and carry out quality and verifiable activities.

5. Social changes are necessary to force public and other services and communication meet all the different needs of people to be involved (universal planning, universal services, including IT services). For example, the language and tools of communication must be adapted to the needs of those representing diversity. For example, for people with an intellectual disability need easy-to-understand communication and a helpful attitude in servicest (Gruiz, 2021 a,b,c).

6. Society should understand and intend to accept and implement diversity and social inclusion. Organizations and professionals responsible for youth work and social work can do a lot so that the average person gets to know and experience the benefits of diversity.

Summarizing the conditions: a lovable world open to everyone is needed! Authoritarian societies are not like that: they are characterized by exclusion, denial of civil rights, and decisions over the heads of the groups they treat, even though this is prohibited by human rights conventions (CRPD, 2006). Youth and social support work have a lot in common – let's take a look at a few.

"Nothing about us, without us", this is a widespread demand among the disabled population, it could even be the motto of youth work. The basic principle is the same: no one can be excluded from expressing an opinion or having a say because of their age and/or disability, simply because of the will of the exercisers of power or for reasons of convenience.

The goals are also similar: being autonomous, participating, expressing one's own opinion, asserting it, participating in decision-making, participation in election by voting and electability.

The tools of the professionals are also similar: person-centered support, project-based development in partnership, encouragement, support so that people sidelined due to their age or disability can move from a state of helplessness to a state of being able to function and having an impact. Of course, this is not enough, because in the meantime, changes in the social environment, services and communication should be achieved in order to fulfill the conditions for inclusion.

And most importantly, the attitude must be changed, the prejudices stuck in the heads (Gruiz, 2009), the authoritarianism, the outdated social models.

References:

CRPD (2006) Convention on the Rights of Persons with Disabilities – https://social.desa.un.org/issues/disability/crpd/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-crpd – Last download 30. 07. 2023

Gruiz, K. (2009) Mental accessibility – in Hungarian: Mentális akadálymentesítés, Elvek, Etika, Gyakorlat. Down Alapítvány, Budapest

Gruiz, K. (2021a) Inclusive services – in Hungarian: Inkluzív szolgáltatások – https://www.downalapitvany.hu/node/2088 – Last download 30. 07. 2023

Gruiz K. (2021b) Rules of easy communication– in Hungarian: Könnyen érthető kommunikáció szabályai – https://www.downalapitvany.hu/node/2091 – Last download 30. 07. 2023

Gruiz, K. (2021c) Communication and behaviour with intellectually disabled person – in Hungarian: Kommunikáció és viselkedés értelmi fogyatékos ügyféllel – https://www.downalapitvany.hu/node/2089 – Last download 30. 07. 2023

Nirje, B. (1999) Historical evolution of normalization and social role valorization theory. In: Flynn, R.J. and Lemay R.A. (Eds) A quarter century in normalization and social role valorization: evolution and impact. University of Ottawa Press, Ottawa, 1999

Adrienn Kalocsai— Luca Lukács-Fülöp: Complex development program package for children living with ADHD and their environment, good practice

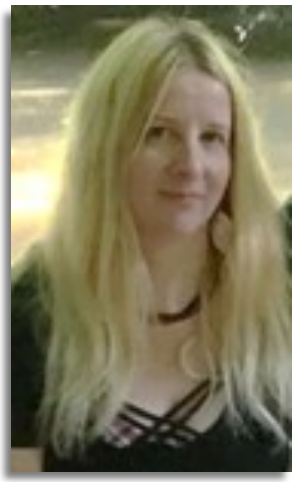

Introduction of the speaker:

Adrienn Kalocsai: She has been a lecturer at the Veszprém Archbishop's College for 25 years, teaching school social work. For five years from 2018, She works as a kindergarten and school social worker, and she experienced the problems that filter into public education institutions (or developed there), so she became a professional to help prevent them with the tools of individual-, group- and community work, to develop problem-solving strategies for herself and the for her colleagues. Especially her work in schools - but also because of her experience as a traveling special educatior in integrated education— is the cause that her main profile has become helping on children with anger management difficulties.

Luca Lukács-Fülöp: She chose the profession of special pedagogy about 10 years ago, before she worked in a completely different field, as the head of the customer relations department of a large company. She obtained her degree in special education at the ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Education, before that - even as a leader - she participated in mediator and coach trainings, which she often use as an additional method in her work. Already during her university years, it became clear to her that she was most attracted to helping young people with ADHD. She wrote her thesis on Adult ADHD and the world of job market and career, using in-depth interviews.

As a traveling special education teacher, she worked with many children with other diagnoses, and in her spare time she devotes a lot of time to researching ADHD and getting to know the widest possible range of therapeutic options. Together with a few similarly committed colleagues, they created the Gyógyégér Development Practice, where they specifically want to provide effective help to children and audults with ADHD, and teachers who work with children with ADHD, also relatives of people with ADHD.

Presentation of good practice:

Our program was prompted by the need that, as special educators and social workers in kindergartens and schools, we often encounter life situations where the socialization of the child or student is hampered by the fact that the child is unable to adequately express his needs and convey his feelings in an assertive manner. The ability to deal with feelings often gets stuck as soon as they are identified (children do not recognize their emotions and their underlying needs or they misinterpret them), or they do not have adequate strategies for communicating emotions properly. In kindergarten groups and school communities, this difficulty often escalates, hinders the integration of the child/student, and gives rise to behavioural disturbances, conflicts, and aggression. The goals of our series of training sessions are: 1. the child need to learn the basic emotional skills that are essential in interacting with others; 2. the child learns to recognize own and other people's feelings, to differentiate between feelings and associated behaviour; 3. the child develop and support strategies for dealing with negative feelings (frustration, anger, temper, aggression, etc.); 4. the child develop compassion and cooperative skills 5. the child develop and support their assertive communication skills.

Our trainings consist of 3 modules: The first module is the "Introduction and integration games" block, on one hand the purpose these are to create a positive atmosphere and motivate the participation, and on the other hand to develop the "ability to withdraw from the game", and the "knowledge to change" (cognitive shifting, cognitive flexibility) to a next task. Cognitive shifting is also skill that may need improvement. The purpose of the second module is to develop conflict management and anger management strategies, and to present and raise awareness of anger management techniques. The third module includes emotional intelligence development exercises. The sessions were made up of games and tasks adapted from many methods in order to support children's emotional self-awareness, self-management, and social skills. In addition to training-type sessions, we also carry out development within the framework of individual development, and we also undertake attitude-forming (sensitizing) sessions in different communities that help inclusion for people with ADHD.

Katalin Kiss— Henriett Prekop: Avatar, character building game

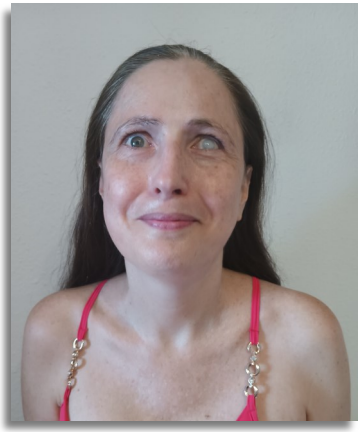

Introduction of the speakers:

Katalin Kiss: She lost her sight 13 years ago, before that she was a photographer and furniture designer. She led the Szempont Foundation for three years. She has been involved in attitude formation for eight years. She is a blind person since her age of 36, so she has a good insight into social integration from both sides of the society. The Szemléletváltó (Changer of attitudes) Association was founded in 2022 together with special education teachers, IT teachers, trainers, neuropsychologists, neurologists, and social workers. Among their goals is the promotion of social inclusion and a new approach to form of attitudes.

Henriett Prekop: At the age of 16, she became a wheelchair user due to an accident. She has been involved in formation of attitudes for a long time, not only in the field of social inclusion, but environmental sustainability too. She creates value from waste. She weaves baskets and objects from paper and teaches this to children in craft classes. Social acceptance and integration are also her main concerns. She believes that attitudes of society can be changed. The constructive effect of their trainings creates the multifaceted interaction, communication and cooperative education area of the students.

People - everywhere in the world - find it difficult to approach people with disabilities; contact may be restricted by the unknown situation. We want to present formation of attitudes in a new kind of approach. We focus on the development of emotional intelligence, which reached by the help of imagination, cooperative decision-making and personal experiences. The avatar character building game uses these elements. One of the trainers are blind and one of them is a wheelchair user, they introduce the game. We create two imaginary avatars (one in a wheelchair and one blind) based on the Sims computer game with the help of the audience. We put them in different situations, e.g. date, cultural program, meeting in a fast food restaurant. We talk with the participants about the solution strategies and needs of the two characters. For example, we show how the phone of a visually impaired person reads messenger messages and emojis. To do this, we project the phone's screen and, using a speakerphone, the audience can hear how the phone speaks the message and how a blind person can respond to it. Finally, we give them a personal experience so that they can put themselves in the position of their disabled character. Volunteer participants can try to roll between the chairs to their table with a soft drink and a paper box on their fast food tray while sitting in a wheelchair. In the other experiential situation, we ask the audience to close their eyes and we project a painting, which will be narrated by our wheelchair trainer. The audience has to imagine the picture based on this, and they may be able to guess which painting it is. We also look at the image using the Seeing AI application. We can hear how it is characterized by artificial intelligence helping the blind. At the beginning of the game, the participants use their imagination to create the characters and make their decisions together. Then they can get answers to questions that can be provoking new thoughts. We use personal experiences to develop their empathy skills.

József Maczó: You decide! drug prevention program with the tools of theatre

He has been holding drug prevention lectures and sessions since 1998. He participated in several international study trips that dealt with drug prevention. He graduated in Criminal Justice Administration then as a Human Resources Manager, and he wrote his thesis on the topic of drug prevention. His first official publication was also published in 2021 under the title "Drug prevention in youth work". He is a founding member of Támaszpont MOPKA and he is currently its president. From 2018, as an expert, he supports the "You decide!" created by the Foundation.

During our drug prevention activities over the past years, we experienced that the classic drug prevention presentations, and sessions don't engage the attention of today's youngsters anymore. They lose their interest quickly, so they don't pay attention to these program's messages. Our program with the performance of peer actresses and actors was based on the experiences of two drug prevention specialists. Our foundation found out a new form of prevention activity based on their experiences and cooperation. It is highly important for us to involve young people – also with SEN-, enhance their creativity and give our messages to them through their language and their slang, so they can get closer to the topic by the theatre piece's essence. The information given through this form of method lasts with vivid details even after more than 6-8 years, so it effectively helps in forming the internal value system of young people.

Because of this in our program, the true stories are played by peer theatre actors. Between each scenes, we switch to a drug prevention specialist's narration who introduces how young people can be embarked into drug use, and how can it turn to an addiction. We show and explain addiction in its raw and honest reality.

The sometimes humorous scenes, the used language is very similar to how young people speak, and the cold, sometimes the specialist's thoughts between these scenes, give the young people a mild shock helping them realize real depth of this issue. The emotional reactions provide help integrating the content. The play is divided into two parts, and both of them end with an interactive conversation, where we help young people to process and understand their thoughts and emotional responses towards the topic. At the end of our program, those who didn't want to share their thoughts publicly can have a private conversation with our specialists and actors.

Specialists and former addicts helped the preparation of the young actors with their experience. During the theatre tools in this education program, approx. 80-90 people (youngsters or parents, teachers, youth workers, etc.) can participate as a spectator, in this way we can provide interactivity with the specialist's narrations and fully involve the audience. You can find more information on our website: tedontesz.com, or on our Facebook page: Te döntesz!

Eszter Andrea Papp: Hangformázó gépírás - speech-to-text interpretation, communication support of people with hearing impairment

Although she was able to try different levels of formal education, but as a hearing impaired person she was able to learn more thanks to non-formal education methods. Since the beginning, she has been an active participant of Here we are informal group, which is a group of young people with various abilities. She frequently participates in Erasmus+ mobility programs. She gained experience as a coordinator in the Képességrobbanás and Hangformázó gépírás projects supported by the Együttható Egyesület. In the projects which she coordinated, a great emphasis was placed on an inclusive approach that everyone is able to participate according to their abilities. Currently, she deals with the situation of speech-to-text translation and other possibilities of info-communication accessibility. She hopes that in the future projects an inclusive approach will become more and more widespread.

I would like to give my lecture primarily from the results of the Hangformázó gépírás project that I conducted as a project coordinator by the support of the Együttható Egyesület. Within the framework of our informal group -Here We Are-, we submitted our own application in order to gain more knowledge with non-formal learning methods of the situation of speech-to-text interpretation. During the project, we collected data on the topic by writing notes which is known from the design thinking methodology, and we had conversations with project participants and presenters. We also contacted with the range of users of speech-to-text translation and speech-to-text service providers, so we could get a broader picture of the difficulties that arise around this service.

As Erasmus+ applicants, we thought it's important to talk about the difficulties that hearing-impaired people face when traveling abroad. As a lecturer, I also want to share my own experience in relation to the topic of how important it is to make foreign projects and programs accessibility in info-communication, because in this way the activity of hearing-impaired people can be increased.

I would like to present why there is a need for widespread promotion of speech-to-text interpretation by explaining the results of an inquiry by survey and answering the following questions:

- Where and in what areas can written interpretation be used?

- Apart from the hearing-impaired target group, who might need this and why?

We hope that through our project we were able to make the need for speech-to-text interpretation more visible, which can contribute to the increase of the information-communication knowledge of other projects and to the expansion of this knowledge of youth workers and beneficiaries in the youth field. By sharing knowledge, we want to contribute to that this service can follow the needs. The conference therefore wants to present the results of a one-year exploration. According to our experience, there are professionals and stakeholders who do not know that they can use speech-to-text interpretation, so awareness-raising activities are definitely necessary.

Patkó Linda: Hangformázó gépírás – barrier-free team building

She was almost four years old when she underwent surgery and received a cochlear implant. This operation changed her life because it allowed her to live in an integrated way. She was born in Karcag, but she has been living in Budapest for 7 years, partly because of her university studies and partly because her work. She studies at Semmelweis University as a public health inspector and she also works in commerce. Helping the situation of people with disabilities to assert the rights they deserve has always been a matter of her heart. She wants to take an active role in improving the accessibility and quality of life, and she also likes to participate in various projects that improve her self-knowledge and abilities.

Kép forrása: https://hallastarsasag.hu/

I held an accessible team-building event within the framework of the Hangformázó gépírás Erasmus+ project. At this event, I had the opportunity to work with a mixed-ability team. I am bringing a workshop to the conference, which uses non-formal learning methods to guide the participants on how to convey visual information to the visually impaired. By visual elements I mean pictures, graphs and figures. We would discover this together with a practical task. Why is this important to me? My sibling was an audio narrator, and through this work I was able to see that the visually impaired and the deaf-blind people can relate to watching movies, so I will bring a picture-description task to the workshop, which is similar to audio narration. My goal is to draw attention to the importance of accessibility, this is how I can help my visually impaired peers participation.

Mária Vadasné Tóth: "…. If you want to go far, go together" A good practice for inclusion: the first 20 years of the Aura Association in the service of young people with autism and their families in Budapest

As a parent, who has child with Autism, she is the president of the Aura Association. In 20 years, their association has developed into the only organization in the Central Hungarian Region where young people with Autism living in families have access to services which supporting independent living. This covers 3 main areas: 1. carrier guidance and placement service. 2 strengthening self-care and self-sustaining skills: 3. Talent care program and leisure clubs. With the support of the association, 170 young people work, most of them in the open labour market. With their public attitude-shaping programs (autistic choir performances, photography exhibitions by autistic photographers, forum theater performances) they reach 2-3,000 people a year.

After the end of formal education, young people with autism who live in families do not receive anymore special developments and lifestyle support which is required by their condition. However it would provide them equal access to different social roles, employment and self-sustaining life according to their abilities.

We can say there is no "autistic life" in the care system for the adults with autism in Hungary despite 40 years of national and more than 60 years of international knowledge. Our activities are band to try to fill in these gaps in a small scale with trained professional in Autism.

For 20 years, the Aura Association has been organizing various free-time community activities, clubs for young people (17+) with autism, on every weekend with the cooperation of parents and specialists. In addition we run 10-15 courses for development in small groups per year, it depends from the available resources. The topics of these sessions are the following: resilience and self-awareness, advocacy, preparation for work and work competence development, finding a job and mentoring at the workplace, workers' club, skills to maintain a household, art-therapy, forum theatre and drama group, photography and video club, hiking club, singing and performing in a choir, ballroom dancing.

Tímea Vencel: Creative program: My film as a developmental method in the lives of adolescents with autism spectrum disorder

She graduated as a special education teacher at BBTE in Cluj. She is currently a 1st-year student of the ELTE, TÓK Children's Culture master's program, and she is also an active member of the ELTE Illyés Sándor College. In her spare time, she volunteers, and in addition to professionalism, public life and social responsibility are also important to her, which values are also represented by the College. At the OTDK, she won 3rd place with her research entitled "Creative program: My film as a developmental method in the lives of adolescents with autism spectrum disorder". The issue of attitude-shaping, finding the possibilities of innovative methods, maintaining and passing on Hungarian culture and folk tradition are important to her.

In the current lecture, I introduce my study which focused on the development of two adolescent boys with ASD and engaged them in a creative filmmaking process. The primary goals of this research were to enhance the social skills, social communication abilities, and emotion regulation skills of the two participants. To achieve this, I implemented the peer buddy approach, which aimed to maximize their developmental opportunities by working collaboratively and supporting each other. Additionally, the participants had the opportunity to explore directing and acting in their own films. The program utilized various audiovisual tools and comprised art-based therapeutic elements. During the filmmaking process, the boys learned to operate video and photo cameras with the aid of visual support and picture cards.

As part of the learning and playful art pedagogy sessions, we produced a short film together, utilizing video footage and pictures of themselves and each other. To share their creations with the whole school community, we organized a cinema session that incorporated therapeutic elements.

The creative filmmaking process concluded with an individual video review, where we evaluated the productions and the intricate work involved in their creation. For the research, I utilized the Social Communication Questionnaire (SCQ) completed by parents, as well as a teacher version of the Emotion Regulation and Social Skills Questionnaire (ERSSQ). Intermediate measurements were recorded using an Observation Sheet, which included relevant items from the questionnaires.

In the research process I used the one-person experimental design, which involved continuous monitoring of the developmental process of the youngsters. Visual analysis and Wilcoxon's test, as a nonparametric statistical summary, were performed with SPSS Statistics. The results of the study indicate positive improvements in all measured variables, so significant outcomes observed in social communication and emotion regulation following the intervention.

The greatest achievement of the present study is the two short films produced, which are now used and re-watched by children with autism as video self-models of their positive social interactions.

Furthermore, after engaging in two months of developmental sessions, one of the boys, who initially avoided physical contact, developed a level of comfort that led to spontaneous hugging with his classmate, and they continue to maintain a close friendship to this day.

Tímea Vissi: Accessibility and Participation in everyday life. Comparative analysis of experiences and opinions of Hungarian and Norwegian young adults with disabilities.

In 1995, She graduated as a teacher in conductive pedagogy at the András Pető Education Institute for the physically disabled, and worked as a teacher in conductive pedagogy at the Pető Institute for 21 years. She currently works as a lecturer at the András Pető Faculty of Semmelweis University. For her research, she looked for people with different needs of support who, despite existing obstacles, live their daily lives like everyone else. She listened to their life stories and specifically wanted to identify factors that supporting inclusion, relying on the personal experiences and opinions of the people who were participating in the study. Since 1995, she has participated in many foreign projects, including Germany, England, Spain, USA and Norway and she had a chance to gain knowledge about the life of physically impaired people in these countries.

During her work abroad, she got to know the everyday lives and stories of families raising children with complex needs of support living in other countries and cultures, and/or adults with different needs of support. The stories were often similar, but they still showed that in different countries, people with disabilities are treated differently. She started her doctoral studies in 2017, and the idea for her topic came from these stories she heard. Researches usually approach people with complex needs of support from the point of view of difficulties and limitations and generally write about them in such a way that their opinions do not appear in the results. Breaking with this researcher attitude, she sought out people with different support needs as participants in the research, who live their everyday lives like everyone else despite the existing obstacles. She defended her dissertation in February 2023. In her presentation, she present a smaller part of her research results.

This study shows partial results of research focused on factors promoting inclusion from the perspective of Norwegian and Hungarian people with disabilities. In this study, the results related to everyday life are presented.

A comparison of the disability policies of Norway and Hungary, and the regulations ensuring access and participation for persons with disabilities based on the literature (macro analysis) will be briefly presented during the presentation. This is followed by a comparative analysis of the experiences and opinions of Norwegian and Hungarian young adults with disabilities regarding everyday life (microanalysis).

The tools of data collection: background data questionnaire, life story interview, and timeline interview. 20 participants (aged 22-42; 6 Norwegian persons – 14 Hungarian persons; 12 female – 8 male; 7 persons live with a couple/spouse – 9 persons live alone – 4 people live with their parents) were involved in the research. Data collection took place between October 2019 – December 2020. I made the audio recording of the interviews, which I recorded in a verbatim transcript. The analysis followed the methodological steps of Grounded Theory, I used the content analysis software Atlas.ti to analyze the interview texts.

The disability policy and the regulatory background to ensure equal access and participation in the two countries are significantly different. Norway's disability policy follows the Nordic relational model, while Hungary's disability policy is unclear. To develop and maintain an independent life, it is necessary to provide support services, personal assistance, and equal access to the usual services, physical environment, and public transport based on the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities. Norway provides all of these, while in Hungary the provision of the examined elements is limited or not implemented at all.

The results of microanalysis will be presented along 3 focuses: 1) developing of independent life; 2) physical environment; and 3) social environment.

The significant differences between Norway and Hungary revealed by the macroanalysis are clearly visible in the experiences and opinions of Norwegian and Hungarian people with disabilities related to the physical environment. The differences appear more moderate in the experiences and opinions related to the development of independent living and they disappear in the experiences and opinions related to the social environment.

Jelen kiadványt az Együttható Egyesület készítette.
This publication is made by the Együttható Egyesület.

Együttható Egyesület (2023): „Nem vagyunk a köztudatban" Az inklúzió rejtett dimenziói az ifjúsági szektorban, Hidden Dimensions Konferencia, Budapest

További információ/More information: info@egyutthato.eu